

87. pehotni polk, s sedežem nabornega območja v Celju, je bil ustanovljen leta 1883. V polku je vseskozi služil visok delež Slovencev, zato je veljal za »slovenski polk«. V času svojega 35-letnega obstoja je večkrat menjal kraje, kjer je bil nastanjen. V Celju je bil od leta 1888 stalno nameščen en bataljon polka. Dva njegova polkovna bataljona sta se udeležila dveh mirovnih misij: na Kreti (1897/98) in v Skadru (1913/14). Med prvo svetovno vojno so se pripadniki polka bojevali na vzhodnem, balkanskem in italijanskem bojišču. Leta 1914 je bila večina polka (njegov IV. bataljon je sodeloval v bojih s srbsko vojsko) poslana v Galicijo, kjer so utrpeli velike izgube, zimo pa preživeli v Karpatih. Naslednjega leta so v boju z Rusi dosegli nekaj pomembnih uspehov. Po vstopu Italije v vojno, maja 1915, so bili ti bataljoni prestavljeni na soško fronto. Spomladi leta 1916 je bil polk premeščen na Južno Tirolsko, jeseni pa zopet na soško fronto, kjer se je boril na Krasu. Leto 1917 je na soški fronti leto krvavih bitk, v katerih je sodeloval tudi celjski pehotni polk. Odlikoval se je zlasti v bojih za strateško pomemben hrib Škabrijel (Sv. Gabrijel), ki ga je za ceno velikih izgub uspel obraniti. Po preboju soške fronte, konec oktobra 1917, je polk boje z Italijani in njihovimi zavezniki nadaljeval ob reki Piavi, po avstro-ogrskem podpisu premirja, novembra 1918, pa se je vrnil v domovino in se vključil v novo slovensko vojsko kot Celjski (peš)polk. Njegovi pripadniki so imeli pomembno vlogo v bojih za severno mejo. Z nastankom Kraljevine SHS decembra 1918 se je postopoma reformirala tudi tedanja vojska – polk je bil junija 1919 preimenovan v 46. pehotni polk.

Spominska dopisnica s podobo vojaka celjskega 87. pehotnega polka, Škabrijel 1916–1917. Zasebna last: Marko Zdovc

CELJSKI 87. PEHOTNI POLK

OB 100-LETNICI BOJEV ZA ŠKABRIJEL V 11. SOŠKI BITKI (17. AVGUST–12. SEPTEMBER 1917)

Avtorja

Janja Jedlovčnik in Srečko Maček

Himna naših fantov ...

*Oj, lepših fantov ni na svet,
k'je 87-ti regiment.
Ola – dri – ola – dro!
Veselo je moje srce.
Po beli cest marširajo
in dolge marše delajo
Ola – dri – ola – dro!
Ko tja do klančka pridejo
sovražnika zagledajo.
Ola – dri – ola – dro!
Sovražnik se nazaj poda
87-i jim korajžo da.
Ola – dri – ola – dro!
Oj dobri večer ljubica
al boš kaj dala pušeljca?*

Ohraniti spomin

Če lahko za srednjeveško obdobje za prepoznavnost Celja v zgodovinskem spominu mesta pripišemo »glavne zasluge« knezom Celjskim, so ga v 20. stoletju zagotovo zapisali s svojo krvjo fantje znamenitega celjskega 87. pehotnega polka avstro-ogrske vojske na soški fronti predvsem z neizmerno hrabrostjo v trdovratni in uspešni obrambi položajev na Sv. Gabrijelu (danes Škabrijelu) v 11. soški bitki, ki je trajala od 17. avgusta do 12. septembra 1917. Po mnenju dela avstrijskega zgodovinopisja je »87. pešpolk takrat uspešno preстал najhujši boj, kar jih je kadarkoli bojevala katerakoli avstrijska enota«. Polkovnik Vladimir Lax, poveljnik 18. brigade, v sklopu katere je bil znameniti polk, je bil zato tudi odlikovan z visokim odličjem Marije Terezije. Na domoznanskem oddelku Osrednje knjižnice Celje se je že pred desetletjem začelo zbiranje gradiv o celjskem 87. pehotnem polku. Ker so imetniki teh gradiv v večini zasebni zbiralci in muzeji, je nastala predvsem zbirka preslikav s podatki o lastnikih.

Celjska knjižnica, ki upravlja portal slovenske digitalizirane kulturne dediščine Kamra, se je leta 2012 pridružila projektu zbiranja gradiv in spominov vezanih na prvo svetovno vojno, ki ga je začela Europeana – evropska digitalna knjižnica. Akcijo je knjižnica ponovila leta 2014 ob stoletnici začetka 1. svetovne vojne. V tem času so zbiranje na celjskem območju izvedli tudi v Medobčinski splošni knjižnici Žalec in zbrali bogato zbirko dragocenih fotografij s spomini.

Na ta način zbrano gradivo knjižnic smo objavili na Kamrinem Albumu Slovenije, uporabniškem profilu, ki je bil vzpostavljen prav takrat z namenom, da bi lahko tudi uporabniki portala sami objavljali fotografije s spomini. Ob tem smo v navezi s časopisno hišo Novi tednik objavili izbrani del gradiv v rubriki Svetovna vojna 1914–1918.

Na tem mestu velja spomniti še na akcijo zbiranja, ki so jo izvedli v Šoštanju in rezultate objavili v publikaciji »Hrani jih za spomin, če me več kdaj nazaj ne bo«.

Ob stoletnici začetka prve svetovne vojne je bila v Muzeju novejšje zgodovine Celje na ogled obsežna razstava, ki je nastala v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Celje in Muzejem novejšje zgodovine Slovenije, z naslovom »Srčni

pozdrav iz bojnega polja«, ki je z dokumenti in predmeti predstavila prvo svetovno vojno in njen odmev na Celjskem. Med drugim je svoj prostor v okviru razstavne postavitve dobil tudi portal Kamra, na katerem so obiskovalci razstave lahko brskali po objavljenih vsebinah o prvi svetovni vojni. Od letos dalje se je na navedenem portalu pridružila tudi obravnavana razstava, ki med drugim predstavlja tudi pomemben delež gradiv na tej razstavi.

V doslej objavljeni literaturi celjski 87. pehotni polk še ni bil celoviteje predstavljen, kar pa bi si nedvomno zaslužil. Med pomembnimi viri za pripravo te razstave velja zato še posebej izpostaviti neobjavljeno diplomsko delo »Zgodovina celjskega c. in kr. pešpolka št. 87: (1883–1919)« zgodovinarja Klemna Lužarja, v katerem je podrobno predstavil zgodovino omenjenega polka; bilo bi dobrodošlo, da bi omenjeno delo izšlo tudi v knjižni izdaji.

Tudi kar nekaj spominskih obeležij je od samega Škabrijela do Gradca v Avstriji, zadnje je bilo v tem letu postavljeno v Račah na pobudo »Domovinskega društva generala Rudolfa Maistra v Mariboru«. V Celju, mestu, ki so ga s krvjo zapisali v zgodovino, takšnega pomnika še ni. Morda bi lahko spominsko obeležje našlo svoje mesto na stavbi Knežjega dvorca oziroma nekdanje njihove vojašnice. Stoletnica prelomnih dogodkov v letih 1918/19 bo primerna priložnost.

Ob zaključku te publikacije so navedene še institucije in posamezniki, katerim velja velika zahvala, da lahko celjska knjižnica prispeva vsaj skromen delež k ohranitvi spomina na slovenske fante in može širšega nekdanjega spodnještajerskega območja, ki so svoja življenja dali za obrambo slovenske zahodne nacionalne meje.

Janja Jedlovčnik in Srečko Maček

(Besedilo pesmi je objavljeno v: Malgaj, Franjo: Vojni spomini: 1914–1919. Maribor: Pro-Andy, 2009, str. 168.)